

Nf. 24.

64

PRORECTOR
ACADEMIAE FRIDERICIANAE
NICOLAUS HIERO-
NYMVS GVNDLINGIVS, I.C.

POTENTISSIMI REGIS PORVSSIAE CONSILIARIVS
INTIMVS, ET IVRIVM ATQVE ELOQVENTIAE
PROFESSOR ORDINARIVS,

VNA CVM PROFESSORIBVS
RELIQVIS,

CIVIBVS ACADEMICIS *bo.*

PIAM EFFVSI SPIRITVS S. MEDITATIONEM

ETIAM ATQVE ETIAM COMMENDAT.

HALE-MAGDEBVRGICÆ,

TYPIS IOANNIS MONTAGII, ACAD. TYPOGR.

Qvod erat in votis & expectatione omnium CHRISTI discipulorum, vt Spiritus S. promissum acciperent per fidem: id die maxime sollempni, coram magna hominum frequentia, in ipsa vrbe Hierosolyma, & admirabili prorsus ratione eis contigisse, vel ex vnus *secundi capituli Actuum Apostolicorum* recensione constare satis potest. Postquam enim Dominus noster IESVS CHRISTVS, post passiones suas & mortem, electis per Spiritum S. apostolis sese viuum euidentissimis signis exhibuisset, per quadraginta dies eos frequentans, & quæ ad regnum Dei spectant cum ipsis locutus; tandem ad dexteram maiestatis DEI in cælos abiturus *eis mandauit, ne Hierosolymis discederent, sed sæpius a se expositum promissum PATRIS illic expectarent*, Act. I, 2. seqq. Vnde omnes in spem istam erecti concorditer vacabant precibus ac supplicationi, cum feminis etiam & vxoribus, inprimis Maria, matre Domini, huiusque cognatis, v. 14. vt ad digne expiendum diuinum illud donum expediti omnes atque parati essent. *Quumque dies aduenisset Pentecostes*, seu quinquagesima a paschali die, Lev. 23, 13. 16. *concorditer omnes in eodem loco erant*, Act. II, 1. siue priuatus hic fuerit, vt nonnullis placet, ex coll. c. I, 13. siue, quod probabilius videtur, locus publicus, in atrio Templi, & aliquo eius conclau, coll. Act. II, 46. c. III, 1. & c. & Iobi Ludolfi Comm. Hist. Aeth. p. 339. not. (o); vt nimirum res in publico gesta toti orbi perspecta fieret, omniumque illorum vnum munus, eundem spiritum, eandemque fidem esse, publice constaret. Duplici autem symbolo adhibito, spirantis venti & flammantis ignis, cælitus præ ceteris hi designabantur, & excellentissimis Spiritus S. donis, inprimis linguarum extraordinario, & ad munus sibi demandatum necessario, inaugurabantur, qui testes Domini ad omnes gentes, & quasi Patriarchæ Ecclesiæ N. T. essent futuri, c. 1, 8. Matth. XIX, 28. *Exstitit enim tunc repente sonitus e calo, tamquam ruentis flatus violenti, qui replevit totam domum, ubi erant considerantes*, v. 2. Et adparuerunt eis, siue visa ab eis sunt, *dispertita lingua, i. e. Hebraica locutione, flamma, instar ignis*, coll. אש רוח *lingua s. flamma ignis*, Esa. V, 24. *ipseque Spiritus S. sub isto flammantis ignis symbolo vel ignea flammarum specie, sedit*, h. e. mansit & requieuit, *super unumquemque eorum*: perpetuo illis adfuturus, Ioh. XIV, 16, τὸ γὰρ ναὶ θείου τοῦ ἔδατος σπυριτωῦνός ἐστι μείναι, vt bene ad h. I. Theophylactus habet, Comment. p. 27.

Re-

Repleti sunt autem omnes Spiritu S. eiusque donis, coeperuntque loqui aliis, quam quibus huc vsque familiariter vsi erant, & vt Marcus c. XVI, 17. dicit *nouis*, s. peregrinis *linguis*, quas nunquam ante didicerant; idque non temere aut confuse, sed prout Spiritus ille dabat eis præclare & sententiose *effari*: ita vt nihil, nisi Spiritu S. ipsorum linguam moderante, proferrent, v. 4.

Erant vero Hierosolymis habitantes Iudæi, viri religiosi, vnum summum Deum Israelis recte agnoscentes, & colentes, ex variis, immo omnibus fere nationibus hominum, que sub celo hunc terrarum orbem incolunt, & Iudæis tunc notæ erant, ex diuina prouidentia Hierosolymam profecti, vt huius tanti miraculi spectatores, & irrefragabiles apud contribules Iudæos testes essent, v. 5. seqq. Orto autem huius facti rumore, & fama eius per totam urbem diuulgata, ingens hominum multitudo confluxit, & confusa animis super nouo hoc & inaudito casu fuit: quod Apostolos sua quisque vernacula, & diuerfos diuersis linguis loquentes audirent; de quibus tamen, quod earum linguarum expertes antea fuissent, non dubiam ipsi, sed certam scientiam habebant. Non enim, vt BRENTIVS ad h. l. monet, *idita intelligendum est, quasi apostoli vnâ tantum vocem effudissent multâ vero & diuersa aëris reuerberatione voces audite fuissent*: hoc enim magis esset audientium Iudæorum, quam dicentium Apostolorum miraculum. Verum hoc miraculum Spiritus in Apostolis, non in auditoribus, operabatur. Igitur non vnâ vocem aut linguam sonabant, & diuersæ ab auditoribus intelligebantur sed cum Hebræis loquebantur hebraice, cum Parthis partice, cum Asiaticis asiaticæ: & omnino cuiuscunque lingue aut nationis turbam accedebant, ea lingua magnifica Dei predicabant. Itaque attoniti omnes spectatores mirabantur, alique ad alios dicebant: Nonne ecce! omnes illi, qui loquuntur, Galilæi sunt (quorum rudior & contemtior dialectus erat, Matth. XXVI, 73. Ioh. I, 47.) illitterati & idiotæ? Act. IV, 13. quomodo igitur nos audimus eos sua quisque lingua, in qua nati sumus? Parthi & Medii, & Elamite, & qui incolimus Mesopotamiam, Iudæamque & Cappadociam, Pontum & Asiam specialius sic dictam, Lydianam nimir. s. Proconfularem, vt etiam c. XVI, 6. c. XIX, 10. 26. & c.) Phrygiam & Pamphyliam, & Aegyptum, ac partes Libyæ, que est secundum Cyrenen, & aduena Romani, tum Iudæi, (qui origine & religione tales erant, quamuis alibi nati,) tum proselyti, ex paganis Iudæorum religionem amplexi, qui huc venimus; Cretenses item & Arabes: homines ex regionibus diuersissimis, audimus

eos nostris linguis magna Dei facta, de IESU ex mortuis resuscitato & in supracælestibus collocato, loquentes. Obstupecebant igitur omnes & bastabant, alius ad alium dicentes: Quid hoc sibi vult, aut quid rei hoc esse potest? Sic enim verbum Dei, & quod ante oculos erat, euentissimum signum eos percellebat, vt ad inquirendam veritatem eos adigeret. Alii tamen, proterue cauillantes, dicebant: vino dulci pleni sunt: hac sua irrisione docentes, nullum tantum & tam euidentem esse miraculum, cui non audeat impietas obtrectare.

Quid igitur ad impiam istam calumniam Apostoli & veritatis diuinæ adfertores? *Consistens vero Petrus, Lucas ait v. 14. seqq. vna cum undecim apostolis, per Matthiam nuper suppletis, c. 1, 26. vocem suam susulit, magnaque cum confidentia eos est adlocutus; vt cordatam compellationem pro obtinenda attentione, oratio mox exciperet longe grauissima, ex qua Spiritus S. gratia ab initio statim abunde cognosceretur. Viri Iudæi, inquit, vosque omnes, qui Hierosolymis habitatis! hoc vobis notum esto, & auribus percipite hac verba mea! Dicit vero primum negatiue, & deinde positiue, quid sentiendum de insigni miraculo esset. Non enim vinolenti vel ebrii isti sunt, vt vos ex parte existimatis; quod vel temporis ratio euidenter refellit: vix enim nunc hora diei, ab orto sole, tertia est; quæ in octauam nostram incidere potest, quaq; inter Iudæos, saltem tum temporis, nemo ebrius reperiebatur. Sed hoc illud est, quod per prophetam Ioelem c. III, 1. seqq. a Deo promissum fuit: Et erit vltimis temporibus, dicit Deus, effundam ex spiritu meo in omnem carnem, s. homines cuiuscumque nationis, Iudæos & gentiles; coll. infra c. X, 44. c. XIX, 6. &c. & prophetabunt filii vestri & filia vestra, & iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem in seruos meos & in ancillas meas in diebus illis effundam ex spiritu meo, & prophetabunt. Et edam miracula in celo sursum, & signa in terra deorsum; sanguinem & ignem & vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem: priusquam veniat dies ille Domini magnus & illustris. Et futurum est, vt quicumque innocauerit nomen Domini, seruetur. Confirmat nimirum Apostolus, quod in oppositione ad temerariam istorum cauillationem dixerat, prophetico testimonio s. dicto: quo in rebus sacris nihil aliud ad quæstiones & dubitationes dissoluedas aptius habetur. Humanæ enim rationes per alias labefactari vtpurimum & euerti possunt; at vox illa diuina, quæ per prophetam dudum*
con-

conscripta erat, eueri nunquam potest; eaque prædixerat DEVS I. effusionem Spiritus S. v. 17. 18. II. diem excidii Hierosolymitani cum præcedentibus signis, v. 19. 20. & III. credentium quorumuis ereptionem, siue salutem per fidem in Christum Iesum, v. 21.

Non fert hoc ratio præsentis instituti, vt omnia verba & totam Apostoli orationem per singula membra consideremus, qua is porro diuinæ huius promissionis exhibitionem in se & collegis suis a Christo impletam esse demonstrat, eumque missi Spiritus S. auctorem, commendat a nomine, patria & rebus gestis, v. 22. a morte item, eiusque causis, v. 23. & inprimis a resurrectione gloriose facta, v. 23- 28. *Viri, inquit, Israelita, audite sermones istos; IESU Millum Nazarenum, virum a Deo comprobatum apud vos præstantibus factis, & miraculis & signis, que edidit per eum Deus in medio vestri, sicut & ipsi nostis: hunc, inquam, desinito illo consilio & præstituto Dei deditum quum accepissetis, manibus sceleratis cruci adfixum in teremisistis. Quem Deus suscitauit, doloribus mortis soluit; eo quod fieri non poterat. sec. præscientiam & voluntatem Dei, per Prophetas, & in specie per Dauidem iam dudum reuelatam, vt ipse ab ea retineretur. Dauid enim Ps. XVI, 8. seqq. dicit de eo: Prospiciebam Dominum coram me semper: quoniam mihi est ad dexteram, ne concutiar. Propterea oblectatum est cor meum, & exsultauit lingua mea: immo & caro mea commorabitur cum spe. Quoniam non derelinques animam meam apud inferos, seu in flatu mortis, & a corpore solutam; nec sines sanctum illum tuum sentire corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitæ, replebis me iucunditate in tuo conspectu. Vt adeo, quod Clemens Alexandrinus lib. VI. Strom. p. m. 678. Petrum de se aliisque Apostolis dixisse, tradit. Οὐδὲν ἄρεπ ἤγαφῆς λέγομεν, hac prima sua oratione ipse per Spiritus S. gratiam sapientissime quoque obseruauerit.*

Sequitur v. 29 -- 32. explicatio testimonii illius prophetici, eiusque propior applicatio: dum inuictis rationibus demonstrat, Dauidis vaticinium in Psalmo XVI. ad CHRISTI resurrectionem omnino pertinere. *Viri fratres, libere liceat dicere apud vos de patriarcha Davide, eum & obisse & sepultum esse, & monumentum eius esse apud nos adhuc vsque diem. Propheta igitur quum esset, & sciret, Deum iure iurando sibi iurasse, fore vt ex fructu lumbi ipsius, quod ad carnem attinet, Christum illum suscitaret, quem collocaret super eius throno, præcius locutus*

est de resurrectione Christi; quia non derelicta est apud inferos anima eius, neque caro eius corruptionem sensit. Hunc enim Iesum suscitauit DEVS, cuius rei nos omnes testes sumus: non ex iis, quæ fama incerta percepimus; sed quæ visu & auditu, & tactu certissime cognita habemus, coll. 1. Ioh. I, 1. 3. nihil inde lucraturi inter homines, nisi odia, verbera, carceres & mortes: vt etiam Dominus noster nobis futurum prædixit.

Porro CHRISTI commendat in cælos adscensionem, ex qua diuinus ille fructus & effectus effusi in ipsos Spiritus S. redundauerit; v. 33. ex superioribus ita colligens: *Itaque dextera seu virtute Dei sursum sublatus, & promissum Spiritus S. adeptus*, (coll. Pf. LXVIII, 19. cum adnotatis) *effudit hoc, quod vos nunc spectatis & auditis*. Id quod rursus v. 34. 35. ex psalmis confirmatur: *Nec enim David ascendit in calos, sed dicit ipse Pf. CX, 1. Dixit Dominus Domino meo, sede ad dexteram meam: vsque dum posuero inimicos tuos scabellum pedum tuorum*. Vnde conclusio tandem orationis in v. 36. auditores ad fidem in Iesum Christum *νη τῶρον ἐσαυρωμένον*, 1. Cor. II, 2. breuiter quidem, sed diuina tamen cum *δευώσσει* ac grauitate adhortatur: *Certo igitur sciat tota domus Israelis, quod Dominum & Christum seu Mesiam constituerit eum Deus: hunc ipsum, inquam, quem cruci vos adfixistis*.

Hactenus oratio Apostoli, digna profecto, cui omnibus modis fides adhibeatur. Videamus igitur, quem fructum tandem illa sortita sit apud auditores? Egregium vtique & felicissimum si meliorem eorum partem spectemus. *Hac vero quum audiussent, Lucas ait v. 37. compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum ac reliquos Apostolos: Quid faciemus viri fratres? Ad agnitionem veritatis nimirum perducti, poenitentia suæ & fidei desiderium ita exponunt. Petrus autem, consilium de resipiscencia & baptismo suscipiendo suggerens, cum ratione a fine illius & effectu v. 38. proprioq; diuinarum promissionum obiecto, v. 39. ad eos ait: Resipiscite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomen Iesu Christi, in remissionem peccatorum; & accipietis donum Spiritus sancti: Vobis enim in primis facta est hæc promissio, & liberis vestris, & omnibus, qui longe nunc absunt, quoscumque nimir. ex gentibus etiam, sec. promissa sua, aduocauerit Dominus Deus noster. Quumque aliis & pluribus verbis, sec. v. 40. obtestaretur & exhortaretur eos dicens: Seruamini ex natione hac praua, qui extrema impietate diuina miracula rident, v. 13. & improbos eorum mores deserite! illi, qui ex audi-*

ditoribus sermonem eius libenter receperant, baptizati fuerunt: additaque sunt apostolicæ Ecclesiæ die illo anime s. homines circiter ter mille, v. 41. eaque virtus Spiritus Sancti non tantum animos eorum ad fidem in IESUM conuertit, sed etiam perseverantes in gratia Domini fecit. *Perdurabant autem, v. 42. in doctrina Apostolorum, & communicatione facultatum omniumque charitatis officiorum, & fractione panis s. mutuo conuictu, quocum sacram cœnam coniungere solebant, & in precibus ac inuocatione Dei. Vnde, quum noua quotidie accederent singularis Dei virtutis & gratiæ signa, omnibus hominibus veneratio, & hostibus obortus est terror: multa enim miracula & signa per Apostolos fiebant, v. 43. vti Dominus ipsis promiserat futurum, Marc. XVI, 17. 18. Omnes autem, qui credebant, eodem loci collecti erant, cum mutua in eandem fidem in CHRISTVM consensione & summa animorum concordia: omniaque communia, non tamen confuse aut temere, sed πάλιν ἐκζητούσας καὶ κατατάξας siue decenter omnia & iusto ordine, 1. Cor. XIV, 40. habebant, v. 44. Etenim possessiones quoque ac facultates suas quidam ex iis vendebant, & disperdebant ea omnibus pauperibus, PROVT CUIQUE OPVS ERAT, v. 45. Et quotidie perdurabant concorditer in templo, ac domatim s. per singulas domos frangentes panem cibum capiebant cum exultatione & simplicitate cordis, v. 46. iustitiamque pacem atque lætitiã in Spiritu S. sentientes, Rom. XIV, 17. laudabant Deum, & gratiam apud omnem populum habebant; cui noui isti, & ex Deo renati homines, ob eximiam bonitatem, modestiam, pietatem & patientiam, grati & accepti quoque erant. DOMINVS autem, qui salus fierent, & a contumacibus eorumque vitiis se segregarent, v. 40. quotidie ecclesie suæ addebat. v. 47.*

Videtis, Ciues nostri! quantum boni ex dato Spiritus S. dono accesserit Apostolis, & qui cum illis genuini discipuli CHRISTI fuerunt. Non autem illis solum donum istud contigit, verum idem ipsum etiam omnibus credentibus collaturus est IESVS CHRISTVS; etsi non eodem singulari, sed ordinario modo: vt non solum corde credant ad iustitiam, sed ore quoque confiteantur ad salutem, Rom. X, 10. Hoc enim Petrus v. 38. auditoribus suis promittit, & sic Christus in precibus suis apud Ioannem c. XVII, 20. ipse dicit: *Non autem pro istis tantum Apostolis rogo, sed etiam pro iis, qui per sermonem eorum credituri sunt in me. Et dudum apud Prophetam Zephaniã* c. III.

c. III, 9. *labii puri munus, quo nomen Iehoue in Christo Iesu inuocarent, omnibus gentibus* Deus pollicitus erat. Vestrum itaque est in meditatione harum rerum ita versari, vt ante omnia in mentes animumq; vestrum descendatis, exploraturi coram facie Dei, num & vos Spiritum S. acceperitis, vel acceptū etiam retineatis? aut num ardens & sincerum eius desiderium apud vos vnquam fuerit excitatum? Adeo enim prorsus necessarium vobis est diuinum illud Spiritus S. donum, vt neq; *Abba, Pater!* ad Deum clamare, neq; Iesum Dominum ac Seruatorem vestrum dicere, neque credere vere sine illo possitis: multoq; minus partem beatæ illius & immortalis vitæ, quam Christus nobis acquisiuit, sine eo vnquam sperare vel adipiscere. Immo *si quis Spiritum Christi non habet, is non est eius*, Rom. VIII, 9. Itaque quod Apostolos cum suis fecisse vidimus, etiam vos, præsertim festis his diebus facite, piisque precibus & supplicationi, cum serua verbi diuini meditatione vacate, nec, quod multi magno cum suo malo faciunt, hæc sacra vel prorsus negligite, vel quæ extrema stolidorum hominum vesania est, diuina & cælestia munera irridete, & Spiritum S. contristate. Enimvero in maliciosam animam non introibit diuina sapientia, nec habitabit in corpore peccatis obnoxio Spiritus S. Qui vero sapientiam & disciplinam Spiritus S. nihili pendunt, infelices omnino sunt, & vana spes est talium, infructuosi quoq; labores & opera eorum inutilia, Sap. III, II. Quare sermo Christi inhabitet in vobis copiose cum omni sapientia, docendo & commonefaciendo vos mutuo psalmis & hymnis, & cantionibus spiritualibus cum gratia canendo in corde vestro Domino, Col. III, 16. Scortatio vero & omnis impuritas ne nominetur quidem inter vos, sicut decet sanctos. Et obscenitas, & stultiloquium & iocosa scurrilitas, quæ non conueniunt; sed potius gratiarum actio: ita vt quidquid egeritis sermone aut factio, in nomine Iesu id faciatis, gratias agentes Deo & Patri per eum. Et ne inebriemini vino, in quo est afortia & omnis, ad quæuis turpia patranda, profusio, sed impleamini Spiritu. Vbi enim est Spiritus Domini, ibi demum vera est libertas, & ibi vera sapientia!

P. P. in ipsis feriis pentecostalibus cIo Iocxx.

Ja 1586

ULB Halle

3

001 508 687

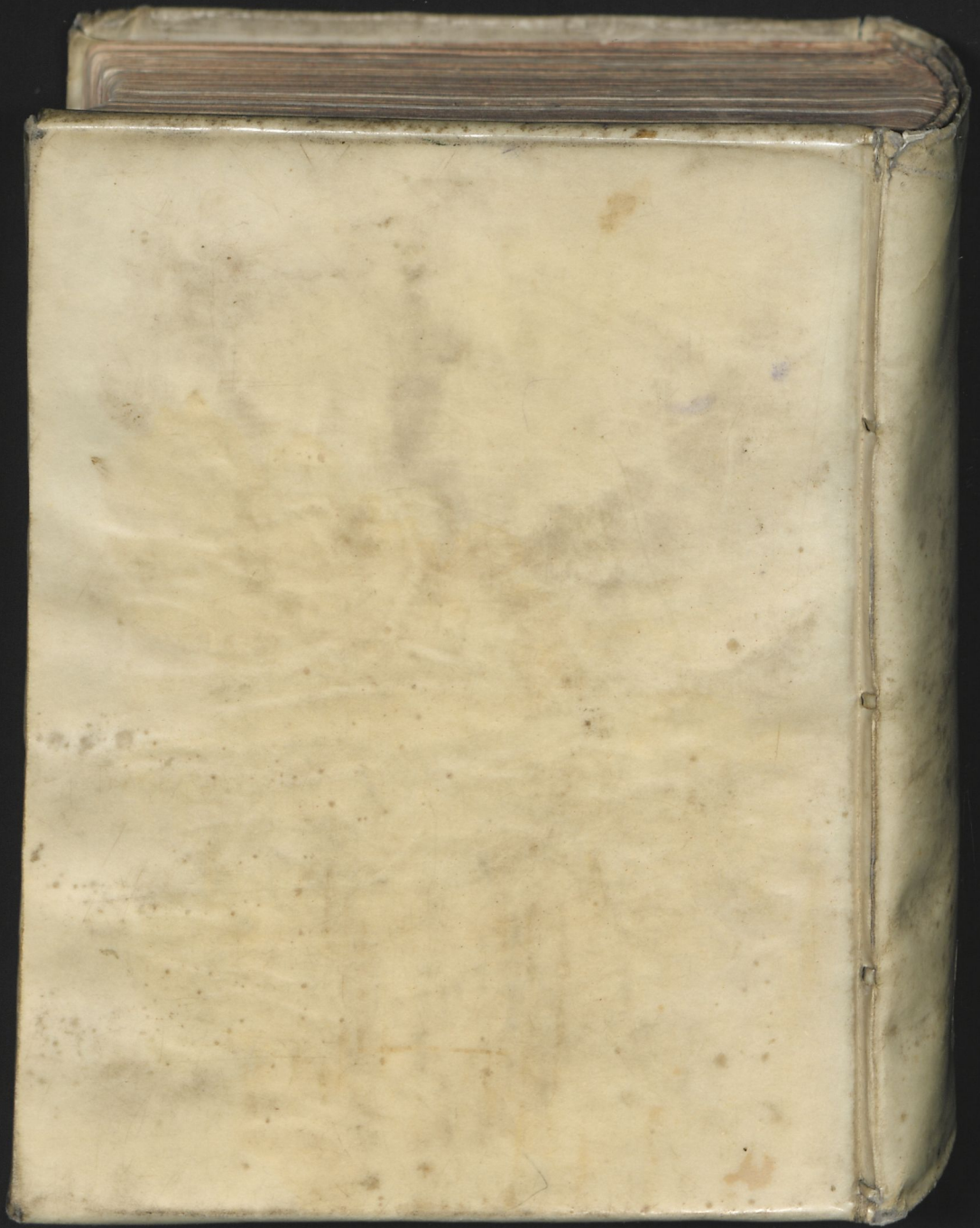

St

VD 78

VD 78

PRO
ACADEMIA
NICOLA
NYMVS GV
POTENTISSIMI REC
INTIMVS , ET IV
PROFE
VNA CVM
CIVIB
PIAM EFFVSI S
ETIAM

TYPIS IOANN

AE
RO-
.I.C.
LIARIVS
TIAE
BVS
bo.
ONEM

